

HOMENATGE A NARCÍS MONTURIOL AMB MOTIU DEL 150è ANIVERSARI DE L'AVARADA DEL SUBMARÍ ICTINEU I

Palau del Parlament, 26 de juny de 2009

Honorable conseller, senyores diputades, senyor diputat, senyores i senyors, em plau donar-los la benvinguda a la seu del Parlament de Catalunya, que el desembre va aprovar una resolució unànime que instava el Govern a donar suport a les iniciatives destinades a divulgar la trajectòria científica, política i humana de Narcís Monturiol i que avui s'honora d'acollir aquest acte d'homenatge amb motiu del cent cinquantè aniversari de l'avarada del submarí Ictineu I.

(...)

Moltes gràcies, conseller.

I, si m'ho permeten, unes breus paraules per acabar l'acte. I voldria començar amb una cita que he repetit algunes vegades darrerament. No m'agrada abusar de les cites, i per tant els demano excuses si algú ja l'ha sentit, però és que avui era absolutament perfecta. És de l'escriptor i científic Arthur Clarke, que deia: "L'única possibilitat de descobrir els límits del que és possible és aventurant-se una mica més enllà, cap a l'impossible." Escau perfectament al personatge que homenatgem. Un missatge que defineix l'afany humà de cercar respostes, de descobrir, de trobar la inquietud pròpia de l'esperit científic, però que també defineix l'esperit de progrés de totes les persones que no renuncien a la idea que les coses poden ser millors. Un missatge, doncs, que defineix Narcís Monturiol.

La societat catalana dels darrers segles ha demostrat que té aquest afany emprenedor, de progrés, i ha proporcionat noms destacats, d'influència cabdal, en nombrosos àmbits, des d'expressions culturals fins a projectes de cooperació, passant per l'arquitectura o la investigació científica.

Narcís Monturiol és sens dubte un d'aquests grans noms propis, una d'aquestes persones destacades que s'aventuren a anar una mica més enllà, cap al que es considera impossible, i obren camins de coneixement, ofereixen noves realitats.

Tanmateix, tot i la seva vital aportació a la navegació submarina, i de retruc a nombroses branques científiques, no té el reconeixement internacional que mereix, i m'atreviria a dir que, malgrat les iniciatives socials, culturals i polítiques, malgrat els carrers, els actes, els monuments, els llibres i les pel·lícules que se li han dedicat, tampoc és prou conegut pel gruix de la societat catalana actual. Almenys no com es mereixeria. Tant de bo que l'impuls d'aquest cent cinquantè aniversari i iniciatives com la de l'Ictineu III ajudin a corregir aquesta injustícia de la història, a recuperar l'interès per la seva persona i a aconseguir que el poble català conegui, valori i reivindiqui amb orgull la seva figura, com ho faria qualsevol nació normal.

I amb ell també caldria reivindicar altres grans personatges que van compartir somnis de progrés a contracorrent del seu temps i que romanen amagats en la història.

Monturiol va dedicar la seva vida al servei del coneixement, però sobretot a uns ideals humans: els ideals republicans de la llibertat, la justícia, la igualtat i la fraternitat.

És aquesta implicació humanista, el compromís amb el progrés i la justícia social, el que el porta a participar en política, a no defugir la seva responsabilitat col·lectiva. Ho va fer com a activista, com a revolucionari del pensament, impulsant publicacions diverses sempre perseguides per les successives dictadures de l'Estat espanyol.

És el compromís amb els ideals republicans el que el porta a defensar drets civils, a reivindicar la dignitat de la dona, a fer al·legats pacifistes contra les execucions públiques, a millorar les condicions dels treballadors, en definitiva a cercar el progrés d'una societat tancada i reprimida, i a ser escollit, com ja s'ha dit, diputat per Manresa a les Corts espanyoles en el breu i accidentat període de la Primera República. Fins i tot, a abraçar l'esperança de l'anomenat "socialisme utòpic", que llavors espurnejava a Europa i que ell va intentar difondre a Catalunya.

La constant de la seva trajectòria és el compromís social, la recerca de progrés, intentant anar més enllà, sovint avançant-se al seu temps. I cal remarcar que

malgrat els obstacles sempre va seguir endavant. Mai no va renunciar a la idea del progrés tècnic i social, de millorar el món d'una manera o altra.

En aquest aspecte podríem dir que tot i el seu universalisme vital Monturiol exemplifica perfectament no solament el seny i la rauxa que identifica els catalans, sinó també un altre gran tret identitari del nostre poble: la tenacitat, o sigui, la tossuderia.

Presó, exili, persecució, menyspreu als seus projectes, problemes tècnics, manca de finançament i un entorn polític de repressió gairebé constant. És en aquest context que, vist amb perspectiva, els projectes de Monturiol eren gairebé una missió impossible. Però si és cert que no tot va reeixir com ell pretenia, també ho és que va avançar, que va posar les bases perquè d'altres anessin més endavant i guanyar així terreny a l'impossible.

Més enllà de la seva contribució valuosa a la ciència i el coneixement, el llegat de Monturiol és el de la il·lusió, és l'exemple que, malgrat tot, tot somni és possible. El seu llegat és també l'exemple que amb la força del seny i la rauxa, sumant passió i imaginació al treball i la raó, podem superar tots els obstacles i avançar. Potser no de manera immediata, potser no tal com voldríem, però segur que contribuïrem a fer camí.

Pel seu esperit de recerca, inventiu, per l'afany innovador, pel seu humanisme, per la implicació amb la justícia social, amb els valors republicans de la llibertat, la igualtat i la fraternitat, pel seu sentit col·lectiu –per cert, tan oposat a l'individualisme imperant del nostre temps–, Monturiol és un exemple apassionant que ens cal conèixer, que ens cal tenir present, un exemple de compromís amb uns valors i uns ideals per fer del món un espai millor on l'ésser humà pugui viure més lliure, en fraternitat.

Entenent això, coneixent la seva vida, la seva trajectòria, la història del seu projecte, podem entendre també que l'Ictineu és més que un avenç científic insuficientment reconegut internacionalment.

És també un símbol de la lluita pel progrés de l'ésser humà, el símbol d'una societat que suma esforços i empeny endavant tot i els obstacles. I en l'Ictineu,

per tant, també es reflecteixen els obstacles que el mateix ésser humà, en les seves lluites de poder, posa al seu propi progrés.

I en certa manera és també un símbol del que necessitem. La Catalunya del segle XXI, la Catalunya que ha de sortir de la crisi i definir nous rumbos col·lectius, necessita Monturiols, necessita Ictineus, necessita mantenir aquest afany emprenedor, innovador, imaginatiu, tenaç, per continuar avançant en el camí del progrés.

Moltes gràcies, doncs, a totes les persones, entitats i institucions que impulsen la commemoració d'aquests cent cinquanta anys; moltes gràcies a la família de Narcís Monturiol per ser avui aquí i acompanyar-nos en aquest acte; moltes gràcies a tothom per la seva participació i la seva assistència a aquest homenatge institucional a una de les grans personalitats de la nostra història.

Molt bona tarda.